

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

SODBA

V IMENU LJUDSTVA

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v senatu, ki so ga sestavljali vrhovni sodnice in sodniki Jan Zobec kot predsednik ter mag. Nina Betetto, dr. Mateja Končina Peternel, Vladimir Horvat in Tomaž Pavčnik kot člani,

v pravdni zadevi tožeče stranke: **EVGENIJA CARL**, [REDACTED], ki jo zastopa Stojan Zdolšek, odvetnik v Ljubljani, zoper toženo stranko: **JANEZ JANŠA**, [REDACTED], ki ga zastopa Odvetniška družba Matoz, o. p., d. o. o., Koper,

zaradi **plačila odškodnine** (vsp 6.000,00 EUR),

o **reviziji tožene stranke** zoper sodbo Višjega sodišča v Celju Cp 131/2019 z dne 6. 5. 2020, v zvezi s sodbo Okrajnega sodišča v Velenju P 153/2018 z dne 14. 1. 2019,

na seji **1. septembra 2021**

RAZSODILO:

- I. Revizija se zavrne.
- II. Toženec mora v 15 dneh od vročitve te sodbe povrniti tožnici njene stroške odgovora na revizijo v znesku 335,99 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od prvega naslednjega dne po izteku roka za izpolnitev obveznosti, določenega v tej točki izreka.

OBRAZLOŽITEV:

1. Toženec je 21. 3. 2016 na spletnem omrežju Twitter objavil naslednji zapis: "Na neki FB strani javne hiše ponujajo poceni usluge odsluženih prostitutk Evgenije C in Mojce PŠ. Eno za 30 EUR, drugo za 35 EUR. #Zvodnik Milan."
2. Tožnica, na katero se objavljeno besedilo med drugim nanaša (Evgenija C.), je zoper avtorja, toženca, vložila odškodninski zahtevek za duševne bolečine zaradi razžalitve.

Dosedanji potek postopka

Sodba sodišča prve stopnje

3. Toženec na tožbo ni odgovoril. Potem ko je sodišče presodilo, da so izpolnjeni pogoji za izdajo zamudne sodbe v skladu s 318. členom Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP), je tožbenemu zahtevku v celoti ugodilo in tožencu naložilo, da mora tožnici plačati 6.000,00 EUR s pripadajočimi zakonskimi zamudnimi obrestmi in pravnimi stroški.
4. Presodilo je, da je zapis žaljiv in ga ni mogoče "enačiti s svobodo govora, ustavno zagotovljeno pravico (...)". Ocenilo je, da je bilo nedopustno poseženo v tožničine pravice, varovane v 34. in 35. členu Ustave RS (v nadaljevanju Ustava).

Odločitev pritožbenega sodišča

5. Pritožbeno sodišče je toženčevo pritožbo zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. V prvem delu je obravnavalo procesna vprašanja glede pravilnosti vročanja tožbe - kar v revizijskem postopku ni več predmet preizkusa. V drugem delu sodbe se je osredotočilo na materialnopravno bistvo zadeve. Gre za razreševanje kolizije (trka) toženčeve svobode izražanja in tožničine pravno zavarovane osebnostne sfere. Pritožbeno sodišče je poudarilo, da sta obe pravdni

stranki javni osebi. Uteži na vrednotni tehtnici je, izhajajoč iz tega dejstva, še dodatno osvetlilo - na strani tožnice z dejstvom, da gre za novinarko ter da se je sporni zapis nanašal prav nanjo kot novinarko, ki je pred tem poročala o družbeni temi, ki se je nanašala tudi na člane stranke, katere predsednik je toženec. Na strani toženca pa je upoštevalo, da gre za izjavo politika, ki je deležna posebnega varstva. Presodilo je, da toženčev zapis ne vsebuje nikakršnih dejstev, ki bi jih bilo mogoče razumeti kot komentar o vsebini tožničinega prispevka ter da njegova izjava ne pomeni prispevka k javni razpravi. Ob takšnih okoliščinah je treba dati prednost varstvu tožnice. Poudarilo je, da je s tem dalo prednost varstvu pravice do svobode izražanja novinarja, saj je bila s spornim, grobim in osebno žaljivim napadom na tožnico kot novinarko prizadeta tudi ta pravica.

Sklep o dopustitvi revizije

6. Vrhovno sodišče Republike Slovenije je s sklepom II DoR 206/2020 z dne 18. 9. 2020 dopustilo toženčevo revizijo glede naslednjega vprašanja:

Ali je pravilna in zakonita presoja, da je toženec z zapisom izjave "Na neki FB strani javne hiše ponujajo poceni usluge odsluženih prostitutk Evgenije C in Mojce PŠ. Eno za 30 EUR, drugo za 35 EUR. #Zvodnik Milan.", protipravno posegel v tožničine osebne pravice?

Navedbe strank v revizijskem postopku:

Navedbe toženca v reviziji

7. Toženec se uvodoma sklicuje na prakso Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP), po kateri svoboda izražanja zajema tudi informacije in izjave, ki žalijo, šokirajo ali vznemirjajo. Dalje se sklicuje na pomen političnega izražanja in na razloge Vrhovnega sodišča, podane v vzporedni zadevi tega življenjskega primera (sodba II Ips 75/2019 z dne 6. 2. 2020). Dalje trdi, da razlogi pritožbenega sodišča odstopajo od odločitve, ki jo je Vrhovno sodišče sprejelo v navedeni zadevi. Dejanska podlaga in okvir presoje sta v obeh zadevah v bistvenih elementih enaka. Tako kot v predhodni zadevi, tudi tu mora veljati, da povprečni sledilec toženčevega "čivka" ni mogel razumeti drugače kot očitek tožnici, da je pri delu novinarke javne RTV pristranska. Tako iz vsebine same tožbe kot tudi iz dokazov, ki jih je priložila sama tožnica, izhaja, da je bil sporni zapis toženca kot predsednika politične stranke SDS podan v okviru opravljanja politične dejavnosti kot kritika novinarskega dela, to je kot odziv na prispevek tožnice, objavljen na javni televiziji, in sicer v bran njegovih pravic in upravičenih koristi ter v duhu spodbuditve javne razprave o pomembni družbeni temi, to je (ne)odvisnosti, (ne)pristranskosti, (ne)verodostojnosti in politični motiviranosti novinarskega poročanja na televiziji. Iz okoliščin primera zadeve ni mogoče izluščiti niti ene same okoliščine, ki bi kazala, da je sporni - sicer provokativni

zapis - bil podan zgolj z namenom žaljenja in sramotenja tožnice. Sklicuje se na pismo, ki je bilo priloženo sami tožbi, v katerem je toženec tožnici izrecno napisal, da je z izrazom "prostitutka" ni želel označiti kot deklet, ki ponuja spolne usluge za denar, temveč se je izjava nanašala na njene novinarske, politično aktivistične in komentatorske „usluge“ v okviru javnih medijskih hiš. Z osebo "Milan" je bil mišljen bivši predsednik Milan Kučan, in sicer kot oseba, ki vpliva na vsebino medijskega poročanja. Toženec zaključuje, da je bilo materialno pravo napačno uporabljeno na račun toženčeve svobode izražanja in da gre tudi za nedopusten odstop od odločitve, ki je bila sprejeta v povsem enaki zadevi (II Ips 75/2019). Zato Vrhovnemu sodišču predlaga, naj reviziji ugotovi in sodbi nižjih sodišč spremeni tako, da tožbeni zahtevek zavrne.

Navedbe tožnice v odgovoru na revizijo

8. Tožnica odgovarja, da so toženčevi očitki v celoti neutemeljeni ter temeljijo na napačnem razumevanju in selektivnem povzemanju tožbenih navedb in tožbi priloženih dokazov. Opozarja, da je v tožbi med drugim navedla, da toženčev zapis ne vsebuje nobenih navedb glede dejstev, zanikanja dejstev, dopolnjevanja dejstev ali drugačnega vsebinskega odziva na prispevek tožnice v oddaji Dnevnik z dne 21. 3. 2016. Toženčev zapis je zgolj grob besedni napad na tožnično osebnost, na njeno čast in na dobro ime. Tožnica meni, da je treba vsa ta dejstva upoštevati kot neprerekana, saj toženec na tožbo v tridesetdnevem roku ni odgovoril. Trdi, da so vsebina in pomen spornega zapisa, njegova žaljivost, namen, ki ga je toženec z zapisom zasledoval oziroma sporočilo, ki ga je z zapisom želel posredovati ter način, na katerega je zapis razumel povprečen bralec oziroma sledilec, dejanska in ne pravna vprašanja. Po mnenju tožnice je bilo sodišče pri presoji protipravnosti spornega zapisa vezano na tožbene navedbe, da je bil edini namen spornega zapisa razžalitev in zaničevanje tožnice. Tudi če se sprejme razlaga, da se izraz „prostitutka“ nanaša na medijsko prostitucijo, je taka obtožba za tožnico izredno žaljiva in ponižujoča. Sploh pa je ni mogoče šteti za resno kritiko novinarskega dela. Izrazi odslužena prostitutka ter cene uslug nimajo nobene zveze z domnevno pristranskim medijskim poročanjem in so očitno namenjeni zaničevanju tožnice. Zapisa ni mogoče razumeti kot vsebinsko kritiko pritožničinega dela (*ad rem*), marveč zgolj kot toženčev neposredni napad na osebnost pritožnice in poskus njene diskreditacije (*ad personam*). Tožnica se sklicuje na sodbo kazenskega oddelka Vrhovnega sodišča I Ips 45741/2012 z dne 15. 9. 2016. Tega ne more spremeniti niti toženčevo "opravičilo", ki ga je tožnica priložila k tožbi. Tožnica pritrjuje razlogom pritožbenega sodišča, da tovrstne izjave pomenijo obliko pritiska na novinarje, ki lahko privede do podobnega zastraševalnega učinka, kot ga povzročijo obsodbe zaradi posega v čast in dobro ime. Pri tem se sklicuje tudi na ločeno mnenje sodnice dr. Mateje Končine Peternel v zadevi II Ips 75/2019.

Presoja Vrhovnega sodišča

9. Revizija ni utemeljena.

Bistvo nosilnih razlogov v predhodni zadevi II Ips 75/2019

10. Ne da bi v celoti ponavljalo razlogovalno pot, Vrhovno sodišče povzema in osvetljuje bistvo nosilnih razlogov iz zadeve II Ips 75/2019:

11. Vrhovno sodišče je v predhodni zadevi upoštevalo:

- da je šlo pri objavi spornega tvita¹ za toženčev odziv na televizijski prispevek Evgenije Carl v oddaji Dnevnik z istega dne;d
- da je novinarka v prispevku poročala o tem, da so med člani Facebook skupine Legija smrti tudi vidni člani stranke SDS, katere predsednik je toženec (tretja alineje 23. točke);
- da gre pri spornem tvitu za prisposodbo, katere sporočilni pomen je očitek (tožnici v zadevi II Ips 75/2019), da je pri delu urednice dnevno-informativnega programa javne RTV pristranska (34. točka);
- da je bil toženec v tistem času opozicijski poslanec Državnega zbora, vodja največje opozicijske stranke (27. točka);
- da gre pri takšni njegovi izjavi tako zaradi njegove osebe kot zaradi konteksta, v katerem je izjava nastala, za politični govor; konkretnije za „izražanje poslanca Državnega zbora, vodje opozicije o pomembni politični temi, namreč o (ne)pristranskosti uredniške politike dnevno informativnega programa javne radiotelevizije.“ (27. točka);
- da sta bila tako toženec kot tožnica javni osebi (38. točka);
- da je šlo za izražanje prek družbenega omrežja, ki ga zaznamuje specifična oblika izražanja in komuniciranja, tako po slogu kot po načinu sprejemanja in podajanja izjav – to je hipno in ekspresivno (30. točka).

12. Sklep Vrhovnega sodišča je bil, da je (predvsem zaradi oblike sporočila) šlo za poseg v tožničino osebno sfero (z izrecnim poudarkom, da gre za javno osebo, katere tolerančni prag mora biti višji), a da bi bil, na drugi strani, poseg v svobodo izražanja v primeru izreka odškodninske sankcije (obsodbe plačila 6.000 EUR) še

¹ Izraz *tweet* se v živem (aktualnem) jeziku uporablja bodisi prestavljeno v slovensko pisani *tvit* bodisi se prevaja kot *čivk* ali vrednotno še bolj obarvan *bevsk*. Vrhovno sodišče bo uporabljalo prvo, vrednotno najbolj nevtrarno različico.

večji. Še večji zato, ker bi prek zastraševalnega učinka krnil svobodo izražanja vseh potencialnih govorcev (ali piscev), in sicer ne nujno zgolj v skoraj identičnih komunikacijskih položajih. Učinek samocenzure je zaradi negotovosti preteče sankcije nujno širši. Raztezal bi se na te kakor tudi na z vidika žaljive oblike izražanja blažje položaje. Segal pa bi tako na področje političnega (opozicijskega) izražanja in na specifično področje izražanja prek družbenih omrežij.

Pravni okvir za rešitev spora

13. Vprašanje, glede katerega je bila dopuščena revizija v obravnavani zadevi, spada v sklop revizijskega razloga (ne)pravilne uporabe materialnega prava. Materialnopravno jedro zadeve je v uravnoteženju tekmujočih pravic (tretji odstavek 15. člena Ustave). Obe pravici sta ustavni pravici. Svoboda izražanja je normativno zasnovana v 39. členu Ustave, varstvo osebnostne sfere in posameznikovega dostojanstva pa (predvsem) v 34. in 35. členu Ustave.
14. Svoboda izražanja, enako kot vse druge človekove pravice, ni absolutna. Ustava vse človekove pravice omejuje s splošno in abstraktno klavzulo,² v skladu s katero so „človekove pravice in temeljne svoboščine omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ta ustava“ (tretji odstavek 15. člena Ustave). Nomotehnično gledano nekoliko bolj konkreten, a vsebinsko primerljiv je pristop v Evropski konvenciji o človekovih pravicah (v nadaljevanju EKČP), ki določa, da je izvrševanje svobode izražanja lahko „podrejeno obličnosti in pogojem, omejitvam ali kaznim, ki jih določa zakon, in ki so nujne v demokratični družbi“, med drugim tudi zaradi varovanja pravic in ugleda drugih ljudi. Tak zakon je v Republiki Sloveniji Obligacijski zakonik, ki v prvem odstavku 179. člena nudi zakonsko podlago za odškodninskopravno sankcijo, če je posameznik prizadet v osebnostni pravici, časti ali dobrem imenu.
15. Na abstraktni ravni sta tekmujoči pravici enakovredni - ne svobodi izražanja ne varstvu osebnostne sfere in posameznikovega dostojanstva ni mogoče dati prednosti -, katera med njima ima večjo težo v spornem zasebnopravnem razmerju, pa je odvisno od vseh okoliščin primera.³ Ob tehtanju med pravicama v koliziji in iskanju pravila o njunem sobivanju⁴ se je Vrhovno sodišče naslonilo na ustaljena merila presoje ESČP in Ustavnega sodišča.

O pomenu predhodne odločitve Vrhovnega sodišča v zadevi II Ips 75/2019

16. Obravnavana zadeva je posebna zato, ker Vrhovno sodišče tu ni soočeno le s

2 Omejitev človekovih pravic, ki jo predvideva 16. člen Ustave, v konkretnem primeru nima praktičnega pomena.

3 Primerjaj npr. z odločbo Ustavnega sodišča Up-422/02 z dne 10. 3. 2005, tč. 10.

4 Gre za metodo praktične konkordance, ki naj pravici uskladi, pomiri. Glej J. Zobec, Praktična konkordanca v ustavnosodni presoji, Pravosodni bilten 2/2011, str. 11-29.

predhodnimi odločbami, ki so v posameznih bistvenih prvinah podobne zadevi, o kateri odloča, marveč je soočeno tudi s predhodno odločbo, ki izvira iz istega historičnega dogodka, v bistvenih prvinah enake so tudi navedbe strank o dejstvih ter s tem tudi dejanska podlaga odločanja. Vrhovno sodišče zavrača tezo sodišča druge stopnje, da naj bi bila razlikovalna okoliščina med obema primeroma ta, da je bila v predhodni zadevi tožnica odgovorna urednica na javni televiziji, v tej zadevi pa je tožnica novinarka. Sodišče druge stopnje je pomen razlikovalne okoliščine prepoznalo v tem, da je v obravnavani zadevi toženčev verbalni napad prek zastraševalnega učinka (*chilling effect*) ogrožal tudi novinarkino svobodo izražanja.

17. Različen položaj tožnic v predhodni in obravnavani zadevi ni bistvena razlikovalna okoliščina med obema zadevama, ki bi utemeljevala drugačno odločitev. Tako kot svoboda tiska ne varuje le neposrednega avtorja novinarskega sporočila, marveč tudi urednika, založnika⁵ in podobno, velja zrcalno tudi glede potencialnega zastraševalnega učinka in nevarnost samocenzure. Ne glede na to, od kod zastraševalni učinek preti, deluje primerljivo na oba: na novinarja in urednika, oba uslužbenca javnega zavoda RTV Slovenija.
18. Ustavna zahteva po enakem varstvu pravic iz 22. člena Ustave,⁶ katere izraz je tudi argument precedensa, ne pomeni jamstva nesprejemljivosti sodne prakse, ampak le prepoved samovoljnega odstopa od *enotne* sodne prakse. To je pomembna razlika med doktrino *stare decisis*, pri kateri za vezanost sodišča zadostuje že ena sama precedenčna odločitev, in jamstvi, ki jih zagotavlja 22. člen Ustave in v skladu s katerimi dobi sodna praksa ustavno veljavo šele, ko je mogoče ugotoviti njeno utečenost.⁷ Odločitev v pravdni zadevi II Ips 75/2019 med drugo tožnico in istim tožencem, ki izvira iz istega življenjskega primera kot obravnavana zadeva, ne pomeni enotne sodne prakse. Stališče, ki sili Vrhovno sodišče, da sprejme enako odločitev kot v zadevi druge tožnice, bi bilo celo strožje od doktrine *stare decisis*, v skladu s katero velja vezanost nižjih sodišč na precedense višjih sodišč, medtem ko sme sodišče iste stopnje oziroma isto sodišče od precedensa vedno odstopiti in

5 Založnik je bil na primer Richard Handyside, pritožnik v prelomni zadevi *Handyside proti Združenemu kraljestvu* (5493/72) z dne 7. 12. 1976.

6 Glej na primer zadevo Up-797/04 z dne 25. maja 2006: »Iz te ustavne določbe namreč izhajajo zahteva, da sodišče strank ne sme obravnavati neenakopravno, tako da bi v posamezni zadevi samovoljno in arbitrarno odločilo drugače, kot sicer redno odloča v vsebinsko podobnih primerih. Pravica do enakega varstva pravic v postopku namreč presega zgolj zahtevo po enakopravnem obravnavanju strank v enem postopku, zato morajo sodišča v različnih postopkih v enakih zadevah pravo načeloma uporabiti enako. Vendar Ustava ne prepoveduje kakršnegakoli odstopa od sodne prakse, pač pa le samovoljen oziroma arbitraren odstop. Gre za zahtevo, da sodišče, če se odloči, da bo od uveljavljene sodne prakse odstopilo, razloge za to posebej obrazloži (kar predvsem predpostavlja, da sodno prakso tudi pozna).«

7 Več o tem A. Galič, „Argument precedensa“ ali Stališča Ustavnega sodišča RS o prepovedi odstopa od sodne prakse, *Revus*, revija za evropsko ustavnost, št. 1/2003, str. 53.

odločiti drugače ter pri tem pojasniti razloge za svojo odločitev.⁸ Pripisati sodišču absolutno vezanost na stališče v predhodni zadevi predpostavlja, da je sodna praksa postala obvezni pravni vir, ki je v hierarhiji pravnih aktov nad Ustavo in zakonom, zato je tako naziranje tudi v nasprotju s 125. členom Ustave.

19. Vrhovno sodišče želi opozoriti na povsem primerljivo zadevo Up-647/15 z dne 19. 5. 2016, v kateri so bile bistvene prvine dejanskega stanja naslednje: Ustavno sodišče je po primerjavi sodb Vrhovnega sodišča ugotovilo, da je Vrhovno sodišče v kratkem časovnem razmiku (šest mesecev) in v isti sestavi različno odločilo v dveh primerih, ki sta bila v pravnem in dejanskem pogledu v bistvenem enaka. V obeh primerih je sodišče odločalo o zahtevku za plačilo odpravnine odpoklicanih članov uprave; v prvi sodbi je potrdilo odločitvi nižjih sodišč o zavrnitvi zahtevka za plačilo odpravnine, v drugi (ki je bila predmet preizkusa pred Ustavnim sodiščem) pa je tožnik s svojim zahtevkom uspel. V obeh primerih je Vrhovno sodišče presojalo enak revizijski očitok o zmotni uporabi materialnega prava. Jedro odločbe Ustavnega sodišča se glasi: „Iz pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave med drugim izhaja, da so sodišča, ki uporabljajo zakon v konkretnih primerih, dolžna enake položaje obravnavati enako in dosledno uporabljati zakon, brez upoštevanja osebnih okoliščin, ki v pravnem pravilu niso navedene kot odločilne. Ob povsem enakem dejanskem stanju torej ne sme priti do različne odločitve. Vendar to ne sme ovirati pravnega razvoja in pravnega napredka, zato vsakega odstopanja še ni mogoče šteti za kršitev te ustavne pravice. Upoštevati je namreč treba, da Vrhovno sodišče mora imeti možnost odstopiti od pravnega stališča, za katero meni, da je pravno zmotno, pa čeprav to ugotovi (samo) pol leta kasneje. Vendar pa mora v tem primeru vsebinsko obrazložiti razloge za spremembo stališča. Za zagotovitev ustavne pravice do poštenega sojenja kot tudi za zagotovitev zaupanja v sodstvo je namreč velikega pomena, da stranka v takem primeru lahko spozna, zakaj je sodišče v njenem primeru odločilo drugače. Ustrezna obrazložitev je hkrati tudi pogoj za preizkus razumnosti sprejete odločitve. Odločanje Vrhovnega sodišča brez vsebinske obrazložitve razlogov za spremembo stališča v pravno in dejansko enakem primeru v kratkem časovnem razmiku in pred istim senatom ne more biti v funkciji organskega razvoja prava ter pomeni kršitev pravice do enakega varstva pravic in s tem do poštenega sojenja iz 22. člena Ustave.“
20. V pravu ni končnih odgovorov in njihovo iskanje v kontradiktornem pravnem postopku, ki temelji na sistemu dveh strank, je nujno dialoško, pri senatnem sojenju pa tudi plod kolegijskega odločanja. Družbeni napredek spremlja normativni razvoj. Skladno s tem se spreminja ter z novimi in močnejšimi argumenti dopolnjuje in nadgrajuje sodna praksa.

8 J. Friedenthal, M. Kane, A. Miller, Civil Procedure, West. Publ., 1985, str. 610.

Splošna izhodišča pravne presoje

21. Primera, ki bi bil v prav vseh prvinah bistveno podoben predhodni oziroma obravnavani zadevi, v praksi najvišjih sodišč še ni bilo. Vrhovno sodišče se je tako v zadevi II Ips 75/2019 sklicevalo na množico zadev iz prakse ESČP, na zadevo Up-614/15 z dne 21. 5. 2018 iz prakse Ustavnega sodišča ter na - sicer pravno nezavezujoče - sodbe Vrhovnega sodišča Združenega kraljestva (navedene v opombi 14 predhodne sodne zadeve). Vseh predhodnih sodnih zadev Vrhovno sodišče na tem mestu ne bo ponavljalo – zadošča naj napotilo na obrazložitev v predhodni zadevi. Obravnavani primer je poseben zato, ker novinarka nima vloge kršiteljice, ki je posegla v čast in dobro ime politika, kot je običajno v primeru konflikta med svobodo izražanja ter varstvom osebnostne sfere in posameznikovega dostojanstva, ampak nastopa kot tožnica. Vlogi sta torej obrnjeni.
22. Vrhovno sodišče poleg omenjene judikature opozarja še na zadevo *Wabl proti Avstriji* (24773/94) z dne 21. 3. 2000, v kateri ESČP ob podobnih okoliščinah kot v spornem primeru - novinar je zahteval sodno varstvo nasproti politiku -, ni ugotovilo kršitve 10. člena EKČP.⁹ Kljub temu da so druge zadeve, na katere se je sklicevalo Vrhovo sodišče v zadevi II Ips 75/2019, le po posameznih prvinah primerljive z obravnavano, so pomembne, ker pomenijo kontekst, znotraj katerega so se izoblikovala merila konkretizacije za presojo, v katerih primerih zaradi zavarovanja časti in ugleda ali pravic drugih lahko pride do omejitve svobode izražanja, s tem pa do posega v 10. člen EKČP. ESČP nujnost takega posega presoja ob upoštevanju naslednjih ključnih meril: (i) prispevek k razpravi v splošnem interesu; (ii) položaj osebe, na katero se objava nanaša, in kaj je predmet objave; (iii) predhodno ravnanje osebe, na katero se nanaša objava; (iv) metoda pridobivanja informacij in njihova resničnost; (v) vsebina, oblika in posledice objave; (vi) teža naloženih sankcij. Navedena merila ESČP je v svojo presojo sprejelo tudi Ustavno sodišče.¹⁰ V zadevah, v katerih je obravnavalo kolizijo med svobodo izražanja in pravico do varstva časti in dobrega imena, je ESČP v odsotnosti abstraktne opredelitve razžalitve izoblikovalo dodatna, kazuistično naravnana merila, ki vsebinsko zapolnjujejo pojem razžalitve in nudijo oporo za presojo, ali je poseg v svobodo izražanja sorazmeren z zasledovanim legitimnim ciljem in ali so razlogi, ki so jih navedla nacionalna sodišča, da bi upravičila

9 Pritožnik Andreas Wabl, član stranke zelenih v parlamentu, je v odgovor na pisanje novinarja v časopisu „Neue Kronen-Zeitung“, da ima morda AIDS, tako zvrst pisanja označil kot „naci-novinarstvo“. Avstrijsko vrhovno sodišče je v civilnem postopku ugodilo novinarjevemu predlogu za izdajočasne odredbe po določbi 1330. člena Občnega državlanskega zakonika, s katero je pritožniku prepovedalo objavo te in podobnih izjav.

10 Odločba Ustavnega sodišča Up-Up-614/15 z dne 21. 5. 2018, tč. 14.

poseg, upoštevni in zadostni. Skladno s prakso ESČP je treba vsak poseg presoјati v luči primera kot celote in oceniti, ali je bil sorazmeren z zasledovanim legitimnim ciljem in ali so razlogi, ki so jih navedla nacionalna sodišča, da bi upravičila poseg, upoštevni in zadostni.

23. Pomembno izhodišče za vrednotenje sporne izjave, ki jo je toženec v tuitu zapisal o tožnici, je razlikovanje med izjavami o dejstvih in vrednostnimi sodbami.¹¹ Obstoj dejstev je namreč mogoče dokazovati, resničnosti vrednostnih sodb pa ne.¹² Meja med obema vrstama izjav ni ne trdna¹³ ne povsem nepropustna. Tako mora tudi pri vrednostnih sodbah, ki so prepoznane kot žaljive, za sorazmernost posega obstajati zadostna podlaga v dejstvih (*sufficient factual basis*); če mnenje nima nikakršne podlage v dejstvih, ki bi ga podpirala, je nedopustno.¹⁴

Uporaba navedenih meril presoje v obravnavani zadevi

Prispevek k razpravi v splošnem interesu

24. Eno od meril konkretizacije za presojo, v katerih primerih zaradi zavarovanja časti in ugleda ali pravic drugih lahko pride do omejitve svobode izražanja, je, ali gre za prispevek k razpravi v splošnem interesu. Posebnost spornega življenjskega primera je, da odpira ne le eno, ampak dve temi splošnega družbenega pomena. Prvo je obravnavala tožnica v svojem novinarskem prispevku v Dnevniku z dne 21. 3. 2016. Strpnost in pluralizem, ki predpostavljata zmožnost sprejemanja različnosti, sta družbeni vrednoti, nujni za sobivanje vseh. Opozarjanje na spodbujanje sovraštva, nasilja in nestrpnosti ter problematiziranje sovražnih ideologije in gibanj, pri čemer naj bi bili v eno od njih vključeni tudi člani tedaj opozicijske stranke, je družbena tema, ki sproža odziv in razpravo.
25. Pri tem je izjemno pomembna vloga medijev; njihova svoboda, (ne)odvisnost in (ne)pristranskost v demokratični družbi javnosti ponuja enega najboljših načinov za odkrivanje in oblikovanje mnenj o dejanjih in idejah politikov.¹⁵ Razprava o položaju, vlogi in avtonomnosti medijev je tako nedvomno v javnem interesu *par excellence*. To velja še toliko bolj, ker se je sprožilni dogodek – novinarkin prispevek z naslovom „Razraščanje sovraštva“ zgodil na nacionalni radioteleviziji, ki je z zakonom opredeljena kot javni zavod posebnega kulturnega in

11 Temelje razlikovanja med izjavami o dejstvih in vrednostnimi sodbami je ESČP začrtalo s sodbama *Lingens proti Avstriji* (981/82) z dne 8. 7. 1986, tč. 46, in *Oberschlick proti Avstriji* (11662/85) z dne 23. 5. 1991, tč. 63.

12 Sodba *Lingens proti Avstriji* (981/82) z dne 8. 7. 1986, tč. 46.

13 Za katero kategorijo izjave gre, je odvisno od okoliščin primera, upošteva je pri tem splošen ton izjav; glej *Brasilier proti Franciji* (71343/01) z dne 11. 7. 2006, tč. 37.

14 *Pedersen and Baadsgaard proti Danski* (49017/99) z dne 17. 12. 2004, tč. 76; *De Haes in Gijssels proti Belgiji* (19983/92) z dne 24. 2. 1997, tč. 42; *Oberschlick proti Avstriji* (no. 2) (20834/92) z dne 1. 7. 1997, tč. 33; *Lindon, Otchakovsky-Laurens in July proti Franciji* (21279/02 in 36448/02) z dne 22. 10. 2007, tč. 55; *Mladina proti Sloveniji* (20981/10) z dne 17. 4. 2014, tč. 43.

15 Primerjaj sodbo *Lingens proti Avstriji* (981/82) z dne 8. 7. 1986, tč. 42.

nacionalnega pomena, ki opravlja javno službo na področju radijske in televizijske dejavnosti z namenom zagotavljanja demokratičnih, socialnih in kulturnih potreb gledalcev in poslušalcev (prim. 1. člen Zakona o Radioteleviziji Slovenija).¹⁶ To, drugo temo splošnega pomena načenja toženec v spornem tvitu.

Predhodno tožnično ravnanje

26. Kot že omenjeno, ugotovitev žaljivosti presojanih izjav sama po sebi ne zadošča za oceno o njihovi protipravnosti in nedopustnosti, temveč je treba presoditi, ali je za sporne izjave, ki so prepoznane kot žaljive vrednostne sodbe, obstajala zadostna dejanska podlaga. Ta presoja je izrazito kontekstualna. V tem okviru imata pomembno težo predhodno ravnanje tistega, na katerega se izjave nanašajo,¹⁷ pa tudi narava oziroma značaj izražanja (na primer, ali gre za politično izmenjavo mnenj¹⁸ ali satirično izražanje¹⁹).
27. ESČP široko razlaga obstoj dejanske podlage za kritične ali žaljive izjave. Dopušča tudi žaljiv ali šokanten način izjavljanja, saj je provokativnost pri takem odzivu lahko ključna. Nujnost povezave med vrednostno sodbo in dejansko podlago, ki vrednostno sodbo podpira, se, odvisno od okoliščin primera, lahko razlikuje od primera do primera.²⁰ Na tem mestu je treba opozoriti na še eno posebnost obravnavane zadeve, na katero se sklicuje tudi tožnica v odgovoru na revizijo: pasivnost toženca v pripravljalni fazi pravnega postopka, ki predvideva odgovor na tožbo, je bila sankcionirana z izdajo zamudne sodbe po 318. členu ZPP. Spodnjo premiso sodbe v delu, ki zadeva podlago tožbenega zahtevka, zato tvorijo samo dejstva, ki jih je zatrjevala tožnica in so povzeta v prvi in drugi alineji 19. točke te sodbe. Glede drugih dejstev mora sodišče šteti, da ne obstajajo. Ne sme denimo ugibati o tem, kaj je bil razlog za toženčev žaljiv odziv, ali je sporna izjava del širše ali predhodne razprave, ali celo spekulirati o tožnični dobri veri in (n)pristranskosti ter verodostojnosti zapisa, da „so med člani Facebook skupine Legija smrti tudi vidni člani stranke SDS, katere predsednik je toženec“. Dolžnost stranke, da navede dejstva, na katere opira svoj zahtevek ali s katerimi izpodbija navedbe nasprotne stranke, se po prepričanju Vrhovnega sodišča nanaša tudi na morebitna splošno znana dejstva.²¹
28. Če se opremo le na dejstva, ki sestavljajo procesno gradivo in jih sodišče v obravnavani zadevi sme upoštevati, od dejanske podlage, ki bi podpirala toženčvo vrednostno sodbo, ostane bore malo. Tožnično sporočilo, da so med člani

16 Primerjaj odločbo Ustavnega sodišča Up-614/15 z dne 21. 5. 2018, tč. 19.

17 Glej npr. odločbo Ustavnega sodišča Up-584/12, tč. 11.

18 *Lopes Gomes da Silva* (37698/97) z dne 28. 9. 2000, tč. 33.

19 Odločba Ustavnega sodišča Up-614/15 z dne 21. 5. 2018, tč. 26.

20 *Fidek proti Slovaški* (29032/95) z dne 12. 7. 2001, tč. 86.

21 Tako Vrhovno sodišče v sodbah II Ips 697/2004 z dne 14. 12. 2006 in II Ips 693/2008 z dne 9. 6. 2011, tč. 7. Podrobneje J. Zobec v L. Ude in drugi, *Pravdni postopek: zakon s komentarjem*, Uradni list RS in GV Založba, Ljubljana 2006, 2. knjiga, str. 354.

Facebook skupine Legija smrti tudi vidni člani politične stranke, katere predsednik je toženec, ki pomeni golo izjavo o dejstvu, je po vsebini, slogu in sporočilni moči neprimerljivo s toženčevim čustveno nabitim in grobim odzivom z ostjo, naperjeno v osebo tožnice. Kadar je ravnotežje med predhodnim ravnanjem in odzivom tako očitno porušeno, to lahko vodi le v sklep, da ni podana zadostna podlaga, na katerem temelji odziv.

29. Na pomen enakovrednosti opozarja tudi ESČP. V sodbi *Mladina, d. d., proti Sloveniji* (20981/10) z dne 24. 9. 2014, v kateri po večinskem prepričanju senata Vrhovnega sodišča kontekst zadeve ni primerljiv z obravnavano, je poseben pomen pripisalo okoliščini, da je oster prispevek novinarja, ki je poslanca med drugim označil za „cerebralnega bankrotiranca“, pomenil *protiutež* predhodnega poslančevega ravnanja v državnem zboru, kjer je v svojem govoru istospolne ljudi opisoval kot splošno nezaželeni del prebivalstva, pri tem pa za podkrepitev svojega stališča s prikazom kretenj posnemal istospolno usmerjenega moškega. Ugotavlja (tč. 45): „/.../ da je bil članek vsaj v delu, ki vsebuje sporno izjavo, uperjeno zoper S.P., ne samo enakovreden njegovim izzivalnim pripombam, temveč jim je ustrezal tudi po slogu, s katerim so bile izražene“. Obravnavana zadeva se po vsebini predhodnega ravnanja in stopnji izzvanosti razlikuje tudi od že citirane zadeve Ustavnega sodišča Up-614/15 z dne 21. 5. 2018. Satirikov odziv v televizijski oddaji in intervjujih s plazom ilustrativnih, a izrazito ostrih besed (nazorna je besedna zveza „turbo anus“) je bil kritika na ravnanje odgovornega urednika, nezdržljivega z demokratičnimi vrednotami, tj. cenzuro satirične televizijske oddaje, ki jo je soustvarjal in vodil satirik. Nasprotno se zdijo z obravnavano zadevo bolj primerljive okoliščine v zadevi *Skalka proti Poljski* (43425/98) z dne 27. 5. 2003, v kateri strasbourško sodišče ni prepoznalo dejanske podlage za vrednostne sodbe. Pritožnik je med prestajanjem kazni v svojem pismu, ki je bil replika na odgovor predsednika pristojnega okrožnega sodišča na njegovo prvo pismo, z žaljivimi izrazi (na primer „neodgovorni klovn“ in „omejeni posameznik“) zлил svoj gnev na predsednika sodišča. ESČP je poudarilo, da pritožnik ni jasno in konkretno navedel, kaj v pismu ga je tako razburilo in povzročilo njegovo frustracijo (tč. 37 navedene sodbe).²²
30. Ni se sicer mogoče strinjati s stališčem sodišča druge stopnje, ki je, kot je mogoče sklepati na podlagi njegovega argumenta, da toženčev „zapis ne vsebuje dejstev, da bi ga bilo mogoče razumeti kot komentar o vsebini ali na vsebino tožničinega prispevka“ (16. točka obrazložitve sodbe sodišča druge stopnje), očitno štelo, da bi dejansko podlago moral vsebovati že sam tvit, a to ne spreminja sklepa, da je imel toženec še pozneje, v pravdi možnost, da bi ponudil ustrezno trditveno podlago o

22 V navedeni zadevi je ESČP zaradi teže sankcije, ki je bila izrečena pritožniku (osemmesečna zaporna kazen) sicer ugotovilo kršitev 10. člena EKČP. V obravnavani zadevi teža (odškodninske) sankcije ni bila predmet revizijskega preizkusa.

morebitnih dejstvih, ki so izzvali njegov zapis in podpirajo izraženo vrednostno sodbo ali izjavo umeščajo v širši kontekst. Čeprav je stališče sodišča druge stopnje prestrogo, pa ima v niansirani obliki vendarle določeno težo, kot bo pojasnjeno v nadaljevanju obrazložitve (tč. 34).

Posebej o pomenu resnosti obtožbe v toženčevem tvitu za presojo, ali je obstajala zadostna dejanska podlaga za odziv toženca

31. V nasprotju z mnenjem tožnice v odgovoru na revizijo razlaga besedila tvita ni akt ugotavljanja dejanskega stanja, temveč akt uporabe materialnega prava oziroma pomeni vrednotno utemeljevanje, zato sodišče pri tem ni vezano na pomensko razlago tvita, ki jo je tožnica podala v tožbi. Sprenevedal bi se, kdor bi dejal, da gre pri njegovi vsebini za dobresedno trditev. Ob upoštevanju družbenega konteksta je vsak normalen človek mogel razumeti, da skrivata besedni zvezi „odsluženi prostitutki“ in „#zvodnik Milan“ prisodobno. Prva ne pomeni ženske, ki ponuja spolne usluge za denar, ampak po mnenju toženca novinarki (tožnico in tožnico v zadevi II Ips 75/2019), ki sta pristranski pri poročanju in komentiranju ter katerih poklicne „usluge“ je mogoče kupiti. Z drugo ni mišljen zvodnik, ampak, tako v tvitu toženec, bivši predsednik države Milan Kučan, ki iz ozadja vleče niti v javni radioteleviziji.
32. Tako razumljenega objektivnega sporočilnega pomena toženčevega tvita povprečni bralec ne dojema le kot nestrinjanje s politiko radiotelevizije. S tem ko ji odreka odlike, ki so bit novinarskega dela – neodvisnost, nepristranskost in verodostojnost -, toženec na področju njenega poklicnega udejstvovanja breobzirno besedno napada predvsem tožnico osebno in jo razvrednoti kot novinarko. Kajti novinar, ki ne spoštuje navedenih meril, nima poklicne integritete; v resnici sploh ni novinar, temveč trobilo takšne ali drugačne politike oziroma prodajalec novic. Resnost obtožbe zoper tožnico Vrhovno sodišče utrjuje v prepričanju o nezadostni dejanski podlagi, ki bi podpirala toženčevo mnenje, in njegovi posledični nedopustnosti. Zahteva po zadostni dejanski podlagi je namreč vedno v odvisnosti od resnosti oziroma teže izrečene obtožbe; resnejša kot je, bolj mora biti podprta z dejstvi.²³

Posebej o pomenu političnega značaja izjave za presojo, ali je obstajala zadostna dejanska podlaga za odziv toženca

33. Na zahtevo po obstoju zadostne dejanske podlage vplivajo tudi drugi kontekstualni dejavniki. Tolerančni prag pri ocenjevanju, kako prepričljiva mora biti dejanska podlaga, ki podpira vrednostno sodbo, je po judikaturi ESČP denimo višji ter razlikovanje med izjavo o dejstvu in mnenjem manj pomembno, kadar gre za

²³ *Barata Monteiro da Costa Nogueira in Patricio Pereira proti Portugalski* (4035/08) z dne 11. 1. 2011, tč. 38.

„živahno politično debato“²⁴; omejitve svobode izražanja je tedaj treba razlagati restriktivno.²⁵ Zaradi osvetlitve in primerjave z obravnavano zadevo Vrhovno sodišče kratko povzema bistvene dejanske prvine v slednji zadevi, *Lopes Gomes da Silva proti Portugalski*. Portugalski dnevnik, katerega direktor je bil pritožnik, je v svojem uvodniku ostro kritiziral ljudsko stranko, ki je povabila kontroverznega odvetnika in novinarja, naj na lokalnih volitvah kandidira na njihovi listi, in samega povabljenega odvetnika. V nadaljevanju je bilo objavljenih več odlomkov iz njegovih nedavnih člankov.

34. V obravnavani zadevi, gledano *ex post*, ni sporno, da je bil toženčev tvit odziv na prispevek tožnice v oddaji Dnevnik z dne 21. 3. 2016, niti da je šlo za politično izražanje o pomembni temi v javnem interesu. Toda za vrednotenje celotnega konteksta življenjskega primera je nujno izhajati iz razumevanja povprečnega bralca – sledilca toženca na Twitterju, ki je tvit prebral tedaj, ko je bil objavljen. Ni namreč vseeno, ali nekdo, ko prebere zapisano, spozna, da gre za kritično in provokativno *reakcijo toženca* na novinarkine trditve v prispevku ali *kritiko novinarkine nasplohe*, ker ne spoštuje poklicnih vrednot. Ob branju spornega tvita povprečen bralec kljub temu, da sta bila prispevek in odziv objavljena istega dne, v njem ni mogel razbrati, da je toženca k pisanju spodbudil prav tožničin prispevek na nacionalni radioteleviziji in da gre za del širše celote. Tvit je torej nanj učinkoval kot samostojna celota. To ni primerljivo z dejanskimi prvinami v zadevah, citiranih v prejšnji točki sodbe in iz katerih je mogoče izluščiti, da si je mogel vsak povprečno razumen bralec ob prebiranju spornih izjav ustvariti jasen vtis, da so del širšega konteksta oziroma širše politične debate. Dejstvo, da je šlo za politični diskurz, zato v obravnavani zadevi ne more vplivati na znižanje zahteve po zadostni in prepričljivi dejanski podlagi, ki bi podpirala toženčevo vrednostno sodbo o tožnici.

Družbeni položaj pravnih strank v kontekstu izražanja prek Twitterja

35. Po sodni praksi ESČP izražanje nekaterih oseb zaradi položaja, ki ga imajo v demokratični družbi, uživa posebno varstvo. Vrhovno sodišče je v zadevi II Ips 75/2019 poudarilo in podkrepilo z obširnimi sklicevanjem na judikaturu ESČP (tč. 27 sodbe II Ips 75/2019), da je v okviru političnega izražanja izredno pomembno politično izražanje članov nacionalnih in regionalnih parlamentov, še posebej opozicijskih poslancev, zato mora biti vsakršen poseg v to svoboščino podvržen najstrožji presoji. Predstavilo je tudi posebnosti izražanja prek družbenih omrežij, zlasti družbenega omrežja Twitter (tč. 28-30 sodbe II Ips 75/2019). Vrhovno sodišče v načelu soglaša s temi razlogi in jih na tem mestu ne ponavlja, ocenjuje pa, da jih je treba za pravilno in celovito razumevanje konteksta v obravnavani zadevi dodatno osvetliti in nadgraditi.

24 *Lombardo in drugi proti Malti* (7333/06) z dne 24. 7. 2007, tč. 60.

25 *Lopes Gomes da Silva proti Portugalski* (37698/97) z dne 28. 9. 2000, tč. 33.

36. Twitter je v demokratični družbi pomembno sredstvo političnega komuniciranja. Kot komunikacijski kanal za pošiljanje političnih sporočil lahko doseže ogromno množico ljudi (toženec je imel v času objave spornega tvita približno 40.000 sledilcev). Tviti zato presegajo sfero zasebnega sporočanja in postajajo eden od osrednjih javnih virov družbenega dogajanja. Sporni tvit je primer enosmernega sporočanja, v okviru katerega toženec podaja informacije „svojemu“ množičnemu občinstvu, ne da bi (nujno) želel povratno informacijo. Za tako komunikacijo je značilno, da se hkrati s sporočanjem volivcem vpliva in ustvarja pritisk na tradicionalne medijske institucije, da o tem poročajo (*intermedia agenda setting*), posredno pa tudi, *kako* naj poročajo.
37. Negativni družbeni učinek v pomenu doktrine zastraševalnega učinka (*chilling effect*) predpostavlja oblastno ravnanje.²⁶ V konkretnem primeru, ko imamo pred seboj razmerje „novinarka javnega medija - opozicijski politik“, tožnici ne preti nobena sodna sankcija niti grožnja s sodnim postopkom niti kakršnakoli druga *oblastna* zahteva, ki bi tako oteževala njen položaj, da bi se ona ali kdo drug samoomejeval in zatekel v samocenzuro. V prejšnji točki opisanega pritiska na javni medij zato ni mogoče razlagati kot družbeno učinkovanje, ki bi mu bilo mogoče pripisovati zastraševalni učinek.²⁷ A dejstva, da ima ostra (in žaljiva) beseda javne osebnosti, še posebej, če doseže množico ljudi, vpliv na doživljanje druge javne osebnosti, ni mogoče zanikati. Zato je treba, in v tej točki ima sodišče druge stopnje prav, v enaki meri kot družbeno vlogo političnega izražanja, ki jo uživajo opozicijski poslanci, upoštevati družbeno vlogo tistega, na kogar se kritika nanaša. Tej razsežnosti zadeve je bil v sodbi II Ips 75/2019 po večinski oceni senata Vrhovnega sodišča dan premajhen poudarek.
38. Tarča toženčeve izjave je bila toženka v poklicnem udejstvovanju, še več, kot novinarka je v prispevku obravnavala pomembno družbeno temo (kot je bilo pojasnjeno v tč. 24 sodbe) - delovanje Facebook skupine „Legija smrti“, ki naj bi spodbujala sovraštvo in v kateri naj bi sodelovali tudi vidni predstavniki politične stranke, katere predsednik je toženec. V okviru varstva svobode izražanja posebnega položaja ne uživa samo politično izražanje, izjemno vlogo ima svoboda medijev kot varuhov javnega interesa. Svoboda medijev se „ne nanaša le na informacije ali ideje, ki so sprejete z odobravanjem, so nežaljive ali indiferentne, ampak tudi na ideje in informacije, ki žalijo, šokirajo ali so moteče za državo ali določeno skupino državljanov. To terja zahteva po pluralizmu, tolerantnosti in širini duha, brez katerih ni demokratične družbe.“²⁸ V izhodišču sta tako položaja

26 O doktrini in opredelitvi zastraševalnega učinka glej L. Pech, The concept of chilling effect, its untapped potential to better protect democracy, the rule of law, and fundamental rights in the EU, Open Society European Policy Institute, 2021, <https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/c8c58ad3-fd6e-4b2d-99fa-d8864355b638/the-concept-of-chilling-effect-20210322.pdf>, str. 4. Pojem zastraševalnega učinka je neločljivo povezan z oblastnim ravnanjem.

27 Tako sodišče druge stopnje v tč. 16 sodbe.

28 To znano frazo je ESČP prvič uporabilo v zadevi *Handyside proti Združenemu kraljestvu* (5493/72) z

tožnice kot novinarka in toženca kot predsednika največje opozicijske stranke enakovredna oziroma prirejena in podvržena določenim omejitvam; tudi dopustne meje kritike, ki jo morata trpeti kot javni osebnosti, so zastavljene podobno, tj. širše kot pri običajnem državljanu. Po prepričanju Vrhovnega sodišča ne enemu ne drugemu ni mogoče pripisati prednosti zgolj in samo na podlagi njunih položajev in vloge v demokratični družbi. Dejstvo, da je bil toženec v spornem času vodja največje opozicijske stranke, zato ne more biti odločilna okoliščina, zaradi katere bi v konkretnem primeru svoboda političnega izražanja prevladala nad pravico do časti in dobrega imena, ter bi se tehtnica nagnila v prid tožencu. Čigava pravica izražanja ima večjo težo v spornem zasebnopravnem razmerju, je odvisno tudi od drugih okoliščin primera.

Sklepno vrednotenje nasprotujočih položajev

39. Ob tehtanju med pravicama v koliziji in iskanju pravila o njunem sobivanju se je Vrhovno sodišče naslonilo na ustaljena merila presoje ESČP in Ustavnega sodišča, ki so pomembna v luči konkretnih okoliščin primera: prispevek k razpravi splošnega pomena; ali in s kakšnim ravnanjem je bila spodbujena sporna izjava; ter vsebino, obliko in posledice sporne objave.
40. Obe pravdni stranki sta javni osebnosti. Njuno izražanje uživa zaradi položaja, ki sta ga imela v času spornega dogodka v demokratični družbi, tožnica je bila novinarka javne radiotelevizije, toženec pa predsednik največje opozicijske stranke, posebno in primerljivo varstvo. Tudi dopustne meje kritike, ki jo morata trpeti kot javni osebnosti, so zastavljene podobno, tj. širše kot pri običajnem državljanu. Čeprav ni mogoče zanikati, da je razprava o položaju, vlogi in avtonomnosti medijev, ki jo je sprožil toženec, v javnem interesu, je pomembno družbeno temo – pomen strpnosti in pluralizma v družbi - v televizijskem prispevku obravnavala tudi tožnica.
41. Ugotovitev (objektivne) žaljivosti sporne izjave ne more zadoščati za zaključek, da je toženec presegel meje sprejemljive kritike. Ustaljeno je stališče, da je slog izražanja (slab ali dober) kot tak varovan skupaj z vsebino izjave in da uporabljeni izrazi, čeprav so morda vulgarni ali žaljivi, služijo stilističnim namenom.²⁹ Odločilna okoliščina, ki je tehtnico nagnila v prid tožnice, je neobstoj zadostne dejanske podlage, ki bi podpirala toženčevo vrednostno sodbo, v povezavi s to ugotovitvijo pa tudi vsebina zapisa na Twitterju. Tožničino sporočilo, da so med člani Facebook skupine Legija smrti tudi vidni člani politične stranke, katere predsednik je toženec, ki pomeni izjavo o dejstvu, je po vsebini, slogu in sporočilni moči neprimerljivo s toženčevo neodmerjeno prisposodob, naperjeno v osebo tožnice, zato ni mogoče šteti, da je bil toženčev tvit le protiutež

dne 7. 12. 1976, tč. 49.

29 Glej npr. *Uj proti Madžarski* (23954/10) z dne 19. 7. 2011, tč. 20.

predhodnega tožničinega ravnanja. Upošteva tudi resnost očitka tožnici in dejstvo, da je sporni tvit na povprečnega bralca učinkoval kot samostojna celota, to lahko vodi le v sklep, da ni bila podana prepričljiva in trdna dejanska podlaga za vrednostno sodbo na račun tožnice. Ko je tako, je tisto kar ostane, zgolj vulgarna karikatura, izrečena z izključnim namenom osramotiti in očrniti tistega, ki ga zadeva. Uporaba komunikacijskega kanala Twitter nikomur, tudi ne vplivnemu opozicijskemu voditelju ne podeljuje *carte blanche* za sporočanje po spletu niti ne more biti izgovor za afektivno in seveda še manj za premišljeno ravnanje.

42. Teza v izpodbijani sodbi, da gre v obravnavani zadevi tudi za kolizijo med svobodo (političnega) izražanja na eni in svobodo (novinarskega) izražanja na drugi strani, je, ker temelji na zmotnem pojmovanju doktrine učinka zastraševanja (*chilling effect*), preveč daljnosežna. V izhodišču Vrhovno sodišče soglaša s stališčem v zadevi II Ips 75/2019, da je jedro presoje v obravnavani zadevi, enako kot v predhodni, med tožnično osebnostno sfero na eni ter toženčevo svobodo izražanja na drugi strani. Kljub temu ima dejstvo, da je toženec širil mnenje o tožnici – novinarki, pomembno težo. Pojem časti in dobrega imena je večplasten. V njem se prepletata zavest o lastni vrednosti (notranja, subjektivna čast) in spoštovanje človeka v družbi, njegova veljava v očeh drugih ljudi (zunanja, objektivna čast). Zunanja čast zajema človekovo delovanje v vsej njegovi celovitosti, tudi v poklicnem delovanju. S tem ko ji z uporabo grobih besednih figur odreka odlike, ki so bit novinarskega dela, toženec tožnico razvrednoti kot novinarko in ji jemlje veljavo v očeh drugih, spričo uporabljenega seksističnega podtona pa tudi kot žensko, s čimer je bil porušen njen notranji mir.
43. Sprejeta odločitev o protipravnosti toženčevega ravnanja po večinskem prepričanju senata Vrhovnega sodišča ne more poseči v jedro toženčeve svobode izražanja niti ne more prizadeti intimnega občutka tretjih, da se smejo svobodno (politično) izražati prek spleta. Sporočilo sodbe v obravnavani zadevi ni v tem, da toženec ne bi smel kritizirati osrednjega nacionalnega medija ali izreči mnenja o tožnični (ne)pristranskosti niti v tem, da bi se moral vesti spodobno in politično korektno ali da bi moral biti njegov diskurz argumentiran. Gre preprosto za to, da je bilo razmerje med tožnično osebnostno sfero in toženčevo svobodo izražanja do take mere porušeno, da to utemeljuje poseg v svobodo izražanja slednjega.
44. Odgovor na dopuščeno vprašanje je zato pritrديلen. Toženec je z zapisom izjave "Na neki FB strani javne hiše ponujajo poceni usluge odsluženih prostitutk Evgenije C in Mojce PŠ. Eno za 30 EUR, drugo za 35 EUR. #Zvodnik Milan.", protipravno posegel v tožnične osebne pravice

Odločitev o reviziji

45. Vrhovno sodišče je neutemeljeno revizijo zavrnilo (378. člen ZPP).

46. Ker toženec z revizijo ni uspel, mora tožnici povrniti njene stroške odgovora na revizijo (prvi odstavek 154. člena ZPP). Upoštevajoč predloženi stroškovnik in Odvetniško tarifo, ti obsegajo stroške odgovora na revizijo in 2 % materialne stroške, povečano za 22 % DDV, kar skupaj znaša 335,99 EUR.
47. Vrhovno sodišče je odločalo v senatu vrhovnih sodnic in sodnikov, ki so navedeni v uvodu sodbe. Odločitev je sprejelo z večino glasov. Proti sta glasovala sodnika Jan Zobec in Tomaž Pavčnik, ki se zavzemata za ugoditev reviziji ter spremembo sodb sodišč druge in prve stopnje. Napovedala sta odklonilni ločeni mnenji (sedmi odstavek 324. člena ZPP).

Ljubljana, 1. septembra 2021

Predsednik senata:
Jan Zobec, l.r.